

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 25.1.2007
KOM(2007) 24 galutinis

**KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**Galutinė Komisijos Įgūdžių ir judumo veiksmų plano (COM(2002) 72 galutinis)
įgyvendinimo ataskaita**

1. IVADAS

Šios ataskaitos tikslas – įvertinti padarytą pažangą ir nustatyti trūkumus įgyvendinant Įgūdžių ir judumo veiksmų planą¹, kurį Komisija patvirtino 2002 m. vasario mėn. ir kuriam 2002 m. kovo mėn. pritarė Barselonoje susitikusi Europos Vadovų Taryba. Pažanga buvo vertinama atsižvelgiant į tris toliau nurodytus pirminius tikslus.

Pirma, skatinti didesnę profesinį judumą ir tobulinti įgūdžius užtikrinant, kad švietimo ir mokymo sistemos bus labiau pritaikytos darbo rinkos poreikiams. Antra, sudaryti palankias sąlygas geografiniam judumui šalinant administracines ir teises kliūtis, tobulinant kalbinius ir tarpkultūrinius įgūdžius, skatinant tarpvalstybinę kvalifikacijos pripažinimą ir taikant ES lygmens imigracijos politiką. Galiausiai, skatinti ir profesinį, ir geografinį judumą teikiant ir skleidžiant informaciją apie esamas judumo galimybes ir susijusias paramos priemones Europos Sąjungoje. Šiam tikslui visų pirma turi būti sukurtas bendras judumo informacijos tinklalapis, kuriame kaupiama visa su judumu susijusi informacija, ir patobulinta EURES² laisvų darbo vietų paieškos sistema.

Šis veiksmų planas parengtas siekiant Lisabonos strategijos tikslų, t. y. užtikrinti daugiau ir geresnių darbo vietų, didesnę socialinę sanglaudą ir dinamišką žinių visuomenę.

Naujosiose 2005–2008 m. Integruotose ekonomikos ir užimtumo gairėse daug dėmesio skiriama judumui darbo rinkoje. Jose teigiama, kad judumas yra nepaprastai svarbus norint sėkmingai įgyvendinti atnaujintą Lisabonos strategiją. Valstybių narių užimtumo politikos gairėse, kurias 2005 m. liepos mėn. patvirtino Taryba, judumui skiriama dar daugiau dėmesio. Gairėje Nr. 20 teigiama, kad judumas yra labai svarbus norint užtikrinti, kad daugiau žmonių gautų geresnes darbo vietas, ir raginama pašalinti „kliūtis, trukdančias darbuotojų mobilumui visoje Europoje pagal Sutartis“. 2005 m. liepos mėn. Komisijos pasiūlyme dėl Bendrijos Lisabonos programos Bendrija taip pat įpareigojama pašalinti darbo jėgos judumo kliūtis ir atverti užimtumo galimybes visoje Europos darbo rinkoje.³

Kalbant apie švietimą reikia pažymėti, kad judumo skatinimas stiprinant pagrindines kompetencijas ir kuriant Europos kvalifikacijų sistemą yra įvardytas kaip svarbiausias programos „Švietimas ir mokymas 2010“ aspektas.

Svarbus vaidmuo įgyvendinant veiksmų planą teko net tik valstybėms narėms, bet ir Europos socialiniams partneriams, įvardijusiems judumą kaip vieną pagrindinių prioritetų bendroje daugiametėje darbo programoje (2003–2005 m.), patvirtintoje 2002 m. lapkričio mėn.

2004 m. vasario mėn. Komisija pateikė tarpinę įgūdžių ir judumo ataskaitą⁴. Remiantis jos išvadamis galutinėje ataskaitoje vertinama, kaip per ketverius metus – nuo 2002 m. iki 2005

¹ COM(2002)72 galutinis

² Europos užimtumo tarnybos, eures.europa.eu

³ COM(2005)330 galutinis

⁴ COM(2004)66 galutinis

m. – buvo įgyvendinamas veiksmų planas. Kadangi keli veiksmai įgyvendinti neseniai, bendrą veiksmų poveikį galima bus visiškai įvertinti tik ateinančiais mėnesiais. Išsami pažangos ataskaita kartu su statistiniu priedu bus pateikta EURES profesinio judumo portale (eures.europa.eu).

Dar buvo tikimasi, kad judumui bus skiriama daug dėmesio dėl to, kad 2006 metai paskelbti Europos darbuotojų judumo metais. Metų pabaigoje Komisija parengs išsamų savo koordinuojamų veiksmų įvertinimą ir kartu apsvaustys klausimą, kaip būtų galima dar labiau skatinti judumą pagal atnaujintą Lisabonos strategiją, o 2007 m. pateiks konkrečius tolesnius pasiūlymus šioje srityje.

2. POLITINĖS SĄLYGOS PRAEITYJE IR DABAR

Darbuotojų judėjimo laisvė yra visų ES ir EEE piliečių teisė⁵ ir vienas pagrindinių Sutartyje nustatytų principų. Europos Sąjungos valstybių, kaip ir kitų šalių, ekonomika patiria vis didesnę spaudimą tinkamai spręsti su globalizacija susijusias problemas. Tokiomis aplinkybėmis svarbus vaidmuo tenka bendram našumo ir naujovių diegimo lygio didinimui, Europos darbo rinkos veikimo gerinimui, nes be šių dalykų bus neįmanoma padidinti Europos ekonomikos konkurencingumo ir pagerinti jos piliečių gyvenimo ir darbo sąlygų.

Išsiplėtusioje Europos Sąjungoje tebėra didelis atotrūkis tarp regionų. Dažnai regionai, kuriuose trūksta kvalifikuotų darbuotojų ir mažas nedarbas, būna visai šalia tų regionų, kuriuose yra kvalifikuotų darbuotojų perteklius ir didelis nedarbas. Tikėtina, kad dėl ateityje numatomų demografinių pokyčių kvalifikuotų darbuotojų trūkumas darbo rinkoje bus dar didesnis. Prognozuojama, kad darbinio amžiaus populiacijos dydis palaipsniui mažės, nes masišką žmonių, gimusių „kūdikių bumo“ metais, išėjimą į pensiją tik iš dalies kompensuos naujos kartos jaunų žmonių įsiliejimas į darbo rinką. Taip galima paaiškinti, kodėl po planuojamo maždaug 20 mln. padidėjimo 2004–2017 m. iki 2050 m. dirbančių asmenų skaičius sumažės beveik 30 mln., t. y. sumažėjimas per visą laikotarpį (2004–2050 m.)⁶ bus beveik 10 mln. Todėl tikėtina, kad kvalifikuotų mobiliųjų darbuotojų poreikis ateityje didės. Tokios tendencijos tiesiogiai veikia šiuo metu vykstančias diskusijas apie darbuotojų iš kitų pasaulio valstybių migraciją į ES.

Atsižvelgiant į šias aplinkybes reikia pažymėti, kad apskritai judumas tebėra nedidelis tiek profesiniu, tiek geografiniu požiūriu. Kalbant apie perėjimą iš vienos darbovietės į kitą iš naujų statistinių duomenų matyti, kad 38 % ES darbuotojų dirba toje pačioje darbovietėje daugiau kaip 10 metų⁷. Nustatyta, kad vidutinė darbo toje pačioje darbovietėje trukmė Europoje yra 10,6 metų, o JAV – 6,7 metų.⁸

⁵ Tačiau 2003 m. stojimo sutartyje nustatyta, kad gali būti taikomos pereinamojo laikotarpio priemonės, ribojančios laisvą darbuotojų judėjimą į aštuonias iš naujų valstybių narių ir iš jų ne ilgiau kaip septynerius metus. Daugiau informacijos:

http://europa.eu.int/comm/employment_social/free_movement/docs_en.htm

⁶ Europos ekonomikos specialioji ataskaita Nr. 4, Ekonomikos ir finansų reikalų generalinis direktoratas, http://europa.eu.int/comm/economy_finance/publications/european_economy/2005/eesp405en.pdf

⁷ Eurostatas, „Darbo jėgos tyrimas“, 2005 m.

⁸ CEPS, Europos politikos studijų centras, „Naujoji Europos darbotvarkė darbo jėgos judumo klausimu“, 2004 m. balandžio mėn.

Statistinius duomenis apie geografinį judumą dar sunkiau pateikti dėl jų heterogeniškumo. 2005 m. „Darbo jėgos tyrime“ nurodyta, kad kitoje valstybėje narėje gyvena ir dirba mažiau kaip 2 % ES piliečių – per pastaruosius 30 metų šis rodiklis beveik nepakito. Toks žemas bendrojo judumo lygis, rodantis, kad ES darbuotojai neturi tikros „judumo kultūros“, yra viena iš priežasčių, dėl kurių Europos Komisija 2006 metus paskelbė Europos darbuotojų judumo metais.

3. KURTI EUROPOS DARBO RINKĄ, ATVIRĄ IR PRIEINAMĄ VISIEMS: ĮGŪDŽIŲ IR JUDUMO VEIKSMŲ PLANO INDĖLIS

3.1. Didinti profesinį judumą ir gerinti įgūdžius

Viena pagrindinių priemonių, leidžiančių įvertinti pažangą, padarytą profesinio judumo srityje, yra Tarybos patvirtintos normos, kurios turi būti įvykdytos iki 2010 m.

Siekdama **pakelti išsilavinimo lygį ir sumažinti asmenų, kurie palieka mokyklą neįgiję oficialios kvalifikacijos, skaičių** 2003 m. gegužės mėn. Taryba patvirtino tris europines normas. Pirmoji norma: iki 2010 m. reikia pasiekti, kad mokyklos nebaigusiujų skaičiaus vidurkis ES lygiu neviršytų 10 %. Šioje srityje padaryta tam tikra pažanga, nes 25 ES valstybių narių vidurkis 2002 m. buvo 16,6 %, o 2004 m. jis sumažėjo iki 15,6 %⁹.

Kitų dviejų normų paskirtis – pagerinti padėtį aukštesniojo vidurinio lavinimo srityje: iki 2010 m. ne mažiau kaip 85 % 20–24 m. amžiaus jaunuolių Europos Sąjungoje turėtų būti įgiję aukštesnįjį vidurinį išsilavinimą (25 ES valstybių narių vidurkis ligi šiol augo lėtai – 2002 m. buvo 76,5 %, o 2004 m. – 76,7 %), o 15 metų amžiaus jaunuolių, nemokančių skaityti, dalis iki dešimtmečio pabaigos turėtų sumažėti ne mažiau kaip 20 %¹⁰.

Taryba, vadovaudamasi prioritetu **skatinti jaunų žmonių susidomėjimą matematika, mokslu ir technologijomis**, 2003 m. gegužės mėn. patvirtino specialią normą – iki 2010 m. bendras šių sričių absolventų skaičius turėtų padidėti ne mažiau kaip 15 %, be to, turėtų suvienodėti tuos dalykus studijuojančių vyrų ir moterų skaičius. Ši norma įgyvendinama sėkmingai, nes absolventų skaičius gerokai padidėjo. Savo ruožtu Komisija šioje srityje ėmėsi keleto veiksmų, pavyzdžiui, 2005 m. pradėjo įgyvendinti „**Europos mokslininkų iniciatyvą**“, kurios tikslas – geriau informuoti visuomenę apie mokslininkų vaidmenį visuomenėje, paskatinti daugiau jaunų žmonių rinktis mokslininko karjerą ir padaryti ES patrauklesnę viso pasaulio mokslininkams¹¹. 2005 m. ir 2006 m. surengtos „Europos mokslininkų naktys“, kurių metu buvo vykdoma labai įvairi informuojamoji veikla. Mokslininkų mokymui Europoje teikiama didesnė parama, nes gerokai padidintas biudžetas **Marie Curie veiksams**, numatytiems 6-ojoje mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros pagrindų programoje, t. y. 1,58 mlrd. EUR 2000–2006 m. laikotarpiui, o tai beveik 70 %

⁹ Eurostatas, „Darbo jėgos tyrimas“, 2005 6 14

¹⁰ Pagal 2004 m. PISA skaitymo gebėjimų tyrimo rezultatus Suomijoje, Nyderlanduose, Airijoje, Austrijoje, Švedijoje ir Jungtinėje Karalystėje mažiau kaip 15 % 15 metų amžiaus jaunuolių skaitymo gebėjimai buvo prasti, o Vokietijoje, Graikijoje, Liuksemburge ir Portugalijoje tokių jaunuolių buvo daugiau kaip 20 % (2004 m. PISA skaitymo gebėjimų tyrimas, OJE (2004/C 104/01))

¹¹ <http://europa.eu.int/comm/research/researchersineurope>

daugiau negu buvo skirta pagal ankstesnę pagrindų programą. **Mokslininko karjeros** populiarumą didina ir tai, kad 2005 m. balandžio mėn. Taryba pritarė Komisijos rekomendacijai¹² dėl **Europos mokslininkų chartijos** ir dėl **Mokslininkų priėmimo į darbą elgesio kodekso**. Šiuo metu laikytis chartijos ir kodekso principų jau įsipareigojo daugiau kaip 100 Europos mokslinių tyrimų organizacijų.

2002 m. lapkričio mėn. Kopenhagos deklaracijoje skelbiama, kad pirmenybė teikiama geresniam bendradarbiavimui **profesinio lavinimo ir mokymo srityje**, siekiant sustiprinti tarpusavio pasitikėjimą, padidinti skaidrumą, paskatinti kvalifikacijos ir kompetencijos pripažinimą, šitaip skatinant didesnę judumą ir sudarant palankias sąlygas visą gyvenimą trunkančiam mokymuisi. Šie prioritetai dabar įtvirtinti darbo programoje „Švietimas ir mokymas 2010“.

Kalbant apie neformaliojo mokymosi, savišvietos ir formaliojo mokymosi pripažinimą reikia pažymėti, kad 2004 m. gegužės mėn. Europos Vadovų Taryba patvirtino kelis bendruosius principus, o 2004 m. galutinai patvirtintas ir Europos įteisinimo praktikos sąvadas¹³, suteikiantis pagrindą valstybėms narėms mokytis vienas iš kitų ir keistis patirtimi.

Kalbant apie **kvalifikacijų skaidrumą ir perkeliamumą** reikia pažymėti, kad 2005 m. vasario mėn. pradėjo veikti bendra kvalifikacijos ir kompetencijos skaidrumo sistema „Europass“. Naudodamiesi „Europass“ sistema piliečiai Europos interneto portale ir nacionalinių „Europass“ centrų tinkle gali susipažinti su suderintu skaidrumo dokumentų rinkiniu. Sistemos siūlomomis priemonėmis daugiausia naudojasi darbo ieškantys asmenys, todėl ji glaudžiai susijusi su EURES profesinio judumo portalu, siekiama ir šių dviejų priemonių sinergijos.

Pavasario Europos Vadovų Tarybos, susitikusios 2005 m. kovo mėn., prašymu buvo surengtos viešos konsultacijos dėl pasiūlymo įkurti Europos kvalifikacijų sistemą (EKS), kuri padėtų **pripažinti išsilavinimo kvalifikaciją ir kompetenciją nereguliuojamose profesijose**. Ši priemonė – tai bendras orientyras, kuriuo galima vadovautis mažinant bendradarbiavimo kliūtis ir gerinant skirtingose sistemose veikiančių švietimo ir mokymo įstaigų, įvairių valstybių valdžios institucijų bendravimą. Dėl to padidėjo kvalifikacijų skaidrumas ir perkeliamumas, o tai leidžia palyginti skirtingus atskirų piliečių mokymosi rezultatus ir kartu sudaryti palankias sąlygas visą gyvenimą trunkančiam mokymuisi bei profesiniam judumui. Prognozuojama, kad 2007 m. Taryba ir Parlamentas šioje srityje priims rekomendaciją.

Siekiant sustiprinti Europos kvalifikacijų sistemą imamasi veiksmų kokybei užtikrinti, pavyzdžiui, kuriama bendra kokybės užtikrinimo sistema profesinio lavinimo ir mokymo srityje, be to, 2006 m. rugsėjo 15 d. bus pradėtos viešos konsultacijos dėl ECVET – profesinio lavinimo ir mokymo kreditų kaupimo ir perkėlimo sistemos.

¹² OL L75/67, 2005 m. kovo 22 d. (2005/251/EB) arba <http://europa.eu.int/eracareers/europeancharter>
¹³ www.ecotec.com/europeaninventory

Informacijos ir ryšių technologijų (IRT) srityje Komisija 2003 m. kovo mėn. įsteigė **Europos elektroninių įgūdžių forumą**¹⁴, skatinantį visų atitinkamų suinteresuotųjų šalių dialogą **naujų IRT ir elektroninių verslo įgūdžių (elektroninių įgūdžių) ugdymo ir jų kvalifikacijos, susijusios su IRT sektoriumi, kėlimo klausimais**. 2004 m. rugsėjo mėn. forumas pateikė suvestinę ataskaitą „**Elektroniniai įgūdžiai Europoje: iki 2010 m. ir vėliau**“, kurioje nustatyti konkretūs veiksmai ir raginama kurti partnerystę, sujungiančią daug suinteresuotųjų šalių, kad galima būtų įgyvendinti minėtus veiksmus¹⁵. Didelė pažanga padaryta 2005 m. kuriant **Europos IRT įgūdžių metasistemą**, užtikrinančią geresnį supratimą Europos mastu apie IRT specialistų įgūdžių, kurių reikalauja darbdaviai, pobūdį ir struktūrą¹⁶. Kalbant apie bendresnius klausimus reikia pažymėti, kad elektroninio mokymosi programoje numatytas skaitmeninio raštingumo veiksmas, daugiausia susijęs su skaitmeninės atskirties klausimais. Be to, atnaujintos Lisabonos darbotvarkės iniciatyvoje „i2010“ nustatyta, kad skaitmeninis raštingumas yra vienas pagrindinių klausimų informacinės visuomenės srityje, kurį reikia spręsti politiniais veiksmais.

Galiausiai reikia pažymėti, kad imtasi veiksmų paskatinti aktyviau **dalyvauti visą gyvenimą trunkančio mokymosi ir tęstinio mokymosi sistemose**. 2004 m. kovo mėn. bendroje tarpinėje Tarybos ir Komisijos ataskaitoje „Švietimas ir mokymas 2010“ pažymima, kad tam tikra pažanga jau yra, tačiau valstybės narės vis tiek raginamos aktyviau kurti ir įgyvendinti plataus masto visą gyvenimą trunkančio mokymosi strategiją. Šiam klausimui skiriama itin daug dėmesio pataisytoje Europos užimtumo strategijoje, be to, šiai sričiai numatyta Europos socialinio fondo finansinė parama. 2004 m. pavasario Europos Vadovų Tarybos išvadose dar kartą pabrėžta, kad šią strategiją būtina įdiegti iki 2006 m. Ligi šiol pažanga iš esmės padaryta po to, kai Taryba patvirtino siekį iki 2010 m. vidutinis suaugusių dirbančių gyventojų dalyvavimo visą gyvenimą trunkančio mokymosi sistemose skaičių ES mastu padidinti iki 12,5 %. 2004 m. vidutinis dalyvavimo lygis 25 valstybių narių ES buvo 10,3 %, palyginti su 7,9 % 2002 m.¹⁷ 2002 m. kovo mėn. socialiniai partneriai patvirtino bendrą veiksmų sistemą, kuri skatins gerinti kompetenciją ir kvalifikaciją visą gyvenimą; jie kasmet pateikia taikomų veiksmų ataskaitas.

3.2. Sudaryti palankias sąlygas geografiniam judumui

Nors žmonių apsisprendimui persikelti į kitą valstybę ar regioną didelę įtaką vis dar daro daugybė praktinių problemų (būsto rinką reglamentuojančios normos, kalbinės ir kultūrinės kliūtys, nepakankamos paramos priemonės, palengvinančios mobilių darbuotojų grįžimą į gimtąją šalį), vienas pastebimiausių laimėjimų per visą veiksmų plano įgyvendinimo laiką yra **Europos sveikatos draudimo kortelės** taikymas. 2004 m. kovo mėn. priimtas Reglamentas 631/2004, kuriuo siekiama palengvinti kortelės įvedimą suvienodinus visų kategorijų apdraustųjų asmenų teises gauti išmokas natūra ir supaprastinus procedūras. Kortelė, kuria dabar naudojasi daugiau kaip 50 mln. piliečių, iki 2006 m. sausio 1 d. buvo įvesta visose Europos ekonominės erdvės valstybėse.

¹⁴ <http://europa.eu.int/comm/enterprise/ict/policy/ict-skills.htm>

¹⁵ www.eskills2004.org

¹⁶ <http://www.cenorm.be/cenorm/businessdomains/businessdomains/iss/activity/wsict-skills.asp>

¹⁷ Eurostatas, „Darbo jėgos tyrimas“, 2005 6 14

Socialinės apsaugos sistemų koordinavimas pagerėjo priėmus naują Reglamentą 883/2004 ir taip supaprastinus ir modernizavus Reglamentą 1408/71. Naujajame reglamente yra kelios nuostatos, labai svarbios judumo skatinimui, migruojančių darbuotojų ir jų šeimų apsaugos stiprinimui, pavyzdžiui, galimybė pratęsti laikotarpį, kurį darbo ieškantis asmuo gali ieškoti darbo kitoje valstybėje narėje, nuo 3 iki 6 mėnesių; galimybė perkelti paankstinto išėjimo į pensiją išmokas; galimybė nedirbantiems pasienio darbuotojams ieškoti darbo valstybėje narėje, kurioje anksčiau dirbo, ir kartu neprarasti teisės gauti bedarbio išmokas valstybėje narėje, kurioje gyvena; pasienio darbuotojo šeimos nariams užtikrinama kur kas geresnė sveikatos priežiūros apsauga, nes suteikiama ne tik teisė į sveikatos priežiūrą valstybėje narėje, kurioje gyvena, bet ir toje valstybėje narėje, kurioje dirba.

2005 m. rugsėjo mėn. priimta Direktyva 2005/36/EB davė gerų rezultatų gerinant **profesinės kvalifikacijos pripažinimą reguliuojamose profesijose**. Naująja direktyva į vieną sistemą sujungtos penkiolika direktyvų, kartu išlaikant dabartines garantijas migrantams. Joje numatyta daug pakeitimų, be kita ko, sudaryti palankesnes sąlygas reguliuojamų profesijų atstovams teikti paslaugas kitose valstybėse – tai vienas svarbiausių Komisijos paslaugų strategijos aspektų. Direktyvoje taip pat numatyta galimybė pasiekti, kad kvalifikacija būtų pripažinta labiau savaiminiu būdu, remiantis bendromis platformomis, lankstesnėmis procedūromis ir geresniu piliečių informavimu apie jų profesinės kvalifikacijos pripažinimą.

Tarpvalstybinio mokymosi kitose valstybėse narėse skatinimas yra pagrindinė darbo programos „Švietimas ir mokymas 2010“ sudedamoji dalis. 2003 m. Komisija parengė kelias politines rekomendacijas, susijusias su galimybe judėti, judumo kokybe ir Europos atvėrimu visam pasauliui, o 2005 m. – Europos Parlamento ir Tarybos antrąją rekomendaciją dėl tarpvalstybinio judumo Europos Sąjungoje švietimo ir mokymo tikslais. Šioje rekomendacijoje valstybės narės raginamos priimti **Europos judumo kokybės chartiją**, kurioje nustatyti keli principai, susiję su judumu švietimo ir mokymo tikslais, kurių valstybės narės turi laikytis savanoriškai. Ši chartija turi tapti pavyzdžiu, padedančia skatinti aktyvesnius mainus, pripažinti studijų laikotarpius kitose valstybėse ir skatinti valdžios institucijų, organizacijų, visų suinteresuotųjų šalių tarpusavio pasitikėjimą.

Kalbant apie **papildomų pensijų perkėlimą** reikia pažymėti, kad 2005 m. spalio 20 d. Komisija priėmė direktyvą¹⁸, skirtą sumažinti judumo valstybėse narėse ir tarp jų kliūtis, kurių priežastis – galiojančios normos, reglamentuojančios papildomų pensijų sistemas. Tos kliūtys susijusios su teisės gauti pensiją sąlygomis, dar neįsigaliojusios teisės išsaugoti pensiją sąlygomis ir įgytų teisių pervedimu. Šis pasiūlymas papildo Bendrijos *acquis* papildomų pensijų srityje, pavyzdžiui, Direktyvą 98/49/EB dėl pagal darbo sutartį dirbančių asmenų ir savarankiškai dirbančių asmenų, judančių Europos Sąjungoje, teisių į papildomą pensiją išsaugojimo ir Direktyvą 2003/41/EB dėl įstaigų, atsakingų už profesinių pensijų skyrimą, veiklos ir priežiūrą.

¹⁸ Pasiūlymas. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl teisių į papildomą pensiją perkėlimo gerinimo, COM(2005) 507 galutinis

Mokslinių tyrimų srityje 2005 m. rugsėjo ir spalio mėn. priimta Direktyva dėl konkrečios trečiųjų šalių mokslininkų įleidimo tvarkos ir dvi rekomendacijos dėl trečiųjų šalių mokslininkų atvykstančių į EB, įleidimo ir trumpalaikių vizų išdavimo supaprastinimo¹⁹.

Galiausiai Komisija, vadovaudamasi prioritetiniu tikslu plėtoti **ES masto imigracijos politiką**, 2003 m. birželio mėn. priėmė Komunikatą dėl imigracijos, integracijos ir užimtumo, parengtą atsižvelgiant į Tamperės Europos Vadovų Tarybos prašymą parengti trečiųjų šalių piliečių integracijos politiką, kuri apimtų ir su užimtumu susijusius klausimus. Reglamentas 859/2003, kuriuo į Reglamento 1408/71 nuostatų taikymo sritį įtraukiami ir teisėtai šalyje gyvenantys trečiųjų šalių piliečiai, įsigaliojo 2003 m. birželio 1 d. Po šio dokumento įsigaliojimo 2004 m. balandžio 29 d. priimta Direktyva 2004/38 dėl ES piliečių ir jų šeimų narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje. Šia direktyva pataisomi ir supaprastinami įvairūs galiojantys Bendrijos teisės aktai, reglamentuojantys darbuotojų, savarankiškai dirbančių asmenų, studentų, į pensiją išėjusių asmenų ir kitų nedirbančių asmenų teisę įvažiuoti į šalį ir gyventi joje. Pagal šią direktyvą ES piliečiams nebereikės gauti leidimo gyventi šalyje kortelės (pakaks tiesiog užsiregistruoti kompetentingose valdžios institucijose, jei priimančioji valstybė narė laikys, kad tai būtina). ES piliečiai, be pertraukos išgyvenę priimančiojoje valstybėje narėje 5 metus, įgis teisę nuolatos gyventi toje valstybėje narėje, ir šiai teisei įgyti nebebus keliama jokių specialių sąlygų. 2004 m. pabaigoje priėmus Hagos programą padaryta pažanga plėtojant bendrą ekonominės migracijos dėl darbo politiką. Tokiomis aplinkybėmis 2005 m. sausio mėn.²⁰ Komisija priėmė Žaliąją knygą dėl ES pozicijos ekonominės migracijos valdymo klausimu, o 2005 m. birželio mėn. surengė viešą posėdį, kad pasikonsultuotų su suinteresuotosiomis šalimis. Norėdama imtis tolesnių veiksmų, taip pat Tarybos prašymu, Komisija 2005 m. gruodžio mėn. patvirtino politinį teisėtą migracijos planą, kuriame nagrinėjamas ekonominės migracijos klausimas²¹.

3.3. Gerinti informavimą apie darbo galimybes ir didinti jų skaidrumą

Siekiant geresnio informavimo ir didesnio darbo galimybių Europoje skaidrumo 2003 m. rugsėjo mėn. Komisijos sprendimu pradėjo veikti **EURES informacinis profesinio judumo portalas**, kurio tikslas – sudaryti galimybę susipažinti su siūlomomis darbo vietomis visos Europos lygiu. Naudodamasi EURES tinklu, valstybių narių valstybinės užimtumo tarnybos gali užmegzti ryšius su partneriais, pavyzdžiui, darbdaviais ir profesinių sąjungų organizacijomis. Sukūrus portalą darbuotojai ir darbdaviai gali kur kas lengviau ir paprasčiau gauti praktinės informacijos su profesiniu judumu susijusiais klausimais. EURES tinklalapis, kuriame kas mėnesį apsilanko daugiau kaip 500 000 naujų lankytojų, yra vienas populiariausių Komisijos tinklalapių. Iki 2006 m. pradžios portalas buvo dar išplėstas, tad dabar visi ES piliečiai naudodamiesi bendra IT platforma gali tiesiogiai gauti informaciją apie

¹⁹ 2005 m. spalio 12 d. Tarybos direktyva 2005/71/EB dėl konkrečios įleidimo trečiųjų šalių piliečiams atvykti mokslinių tyrimų tikslais tvarkos; 2005 m. rugsėjo 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija 2005/761/EB siekiant supaprastinti valstybių narių vykdomą vienodų trumpalaikių vizų išdavimą trečiųjų šalių mokslo darbuotojams, keliaujantiems Bendrijoje mokslinių tyrimų vykdymo tikslais; 2005 m. spalio 12 d. Tarybos rekomendacija 2005/762/EB siekiant palengvinti trečiųjų šalių piliečių, atvykstančių vykdyti mokslinius tyrimus Europos bendrijoje, įleidimą, visi dokumentai paskelbti OL L289, 2005 12 3.

²⁰ Žalioji knygą dėl ES pozicijos ekonominės migracijos valdymo klausimu, Europos Komisija, 2005 1 11, COM(2004) 811 galutinis

²¹ COM(2005)669 galutinis, 2005 m. gruodžio 12 d.

visas laisvas darbo vietas, skelbiamas valstybinių užimtumo tarnybų, t. y. apie maždaug 1 mln. laisvų darbo vietų bet kuriuo konkrečiu momentu. Siekiant padidinti judumą, susijusį su mokymosi tikslais, šis portalas yra sujungtas su PLOTEUS mokymosi galimybių portalu²².

EURES yra užmezgęs ryšius ir su kitais atitinkamos informacijos teikėjais, pavyzdžiui, ERACAREERS – **Europos mokslininkų judumo portalu**²³, kurio paskirtis – sukurti palankesnes sąlygas mokslininkų karjeros galimybėms Europos mokslinių tyrimų erdvėje. Portale galima nemokamai tiesiogiai skelbti informaciją apie laisvas darbo vietas mokslinių tyrimų srityje bei pateikti gyvenimo aprašymus. Mokslininkai ir jų šeimos gali naudotis portalo siūlomomis paslaugomis, o nuo 2004 m. – ir asmenine pagalba paslauga, kurią teikia **ERA-MORE** – tinklas, jungiantis 200 judumo centrų, veikiančių 32 šalyse.

Kitas svarbus įvykis, susijęs su informavimu, yra **portalo „Jūsų Europa“** veiklos pradžia 2005 m. vasario mėn. Jame pateikiama praktinė informacija, informuojama apie galimybes, kuriomis gali naudotis Europos Sąjungos piliečiai, ketinantys dirbti ar studijuoti kitoje ES šalyje, arba Europos Sąjungos įmonės, ketinančios persikelti į kitą ES valstybę narę ar atidaryti naują filialą. 2006 m. kovo mėn. portale apsilankė 1 286 301 lankytojas, iš jų po vieną kartą apsilankė 189 963 lankytojai.

4. ATEITIES SUNKUMAI

Bendrasis Įgūdžių ir judumo veiksmų plano įvertinimas rodo, kad įgyvendinant jame numatytus 25 prioritetinius veiksmus atsirado daug svarbių pokyčių. Tačiau šį išpūdį reikia gretinti su faktu, kad **daugelis europiečių vis dar nėra informuoti arba menkai nusimano apie** teises, sąlygas ir galimybes, susijusias su profesiniais ir geografiniais pokyčiais.

Komisija, atsižvelgdama į pirmiau minėtus ir planuojamus pokyčius, susijusius su 2006 metų – Europos darbuotojų judumo metų veikla, 2007 m. parengs naujas iniciatyvas. Šios ataskaitos išvados rodo, kad papildomų veiksmų galima imtis keliose srityse.

- **Visą gyvenimą trunkančio mokymosi** srityje reikia aktyviau kurti nuoseklią ir išsamią strategiją, atvirą visiems – mokykloms, įmonių ir valdžios institucijų darbuotojams, namų ūkių nariams. Kaip nustatyta 2005 m. liepos mėn. patvirtintoje Užimtumo gairėje Nr. 23 ir Bendrijos Lisabonos programoje, įgyvendinimas turėtų vykti taikant atitinkamas skatinimo ir išlaidų dalijimosi priemones. Jomis siekiama pagerinti Europos darbo jėgos gebėjimą prisitaikyti ir lankstumą, tai leistų tinkamiau reaguoti į Europos darbo rinkos pokyčius ir padėti sukurti daugiau ir geresnių darbo vietų²⁴.
- **IRT įgūdžių** srityje svarbu ryžtingiau investuoti į pagrindinius palyginamuosius ir konkurencinius pranašumus, o diskutuojant nagrinėjamais klausimais remtis faktine informacija. Atsižvelgdama į Europos elektroninių įgūdžių forumo rekomendacijas, 2005

²² <http://europa.eu.int/ploteus>

²³ <http://europa.eu.int/eracareers/>

²⁴ Daugiau informacijos apie įgūdžių ir judumo skatinimo uždavinius, kurie laukia ateityje įgyvendinant Lisabonos strategiją, galima rasti Komisijos 2006 m. metinėje pažangos ataskaitoje (COM(2006) 30 galutinis, 2006 m. sausio 25 d., o konkrečiau 3.1. veiksmo „Daugiau investicijų į žinias ir naujoves“

m. pabaigoje Komisija ėmėsi kelių konkrečių veiksmų, siekdama išsamiau apibūdinti elektroninių įgūdžių pasiūlą ir paklausą²⁵, padedančius parengti paklausos dinamikos prognozes (2005–2015 m.), sukurti orientacinę politiką ir iniciatyvas, skatinančias mokymąsi elektroniniu būdu įmonėse, o kartu su pramonės ir socialiniais partneriais – išanalizuoti galimą Europos IRT įgūdžių ir karjeros portalo plėtrą.

- Veiksmingiau **šalinti teisinės, administracinės ir kultūrinės kliūtis** judumui – tai bendresnio pobūdžio užduotis, kurią įgyvendinant turi būti veikama ryžtingai, nes tik taip galima pasiekti bendrąjį tikslą – sukurti Europos darbo rinką. Reikia iki galo įgyvendinti iniciatyvas, šiuo metu taikomas socialinės apsaugos, teisių į pensiją perkėlimo ar kvalifikacijos perkėlimo nereguliuojamų profesijų srityse ir, jeigu būtina, užbaigti jas, kad būtų sudarytos tokios sąlygos, kurioms esant geografinis ir profesinis judumas būtų laikomi savaime suprantamais karjeros aspektais. Reikia analizuoti ir naujas tiriamąsias sritis. Pavyzdžiui, nustatyta, kad vienos svarbiausių profesinio ir geografinio judumo Europoje kliūčių yra kalbiniai įgūdžiai, tai, kad į kitą valstybę išvykstantiems darbuotojams nėra organizuojamas atitinkamas mokymas, ir sunkumai, su kuriais ieškodami darbo susiduria mobiliųjų darbuotojų partneriai arba sutuoktiniai. Šie tikslai atitinka naują platų požiūrį, išdėstytą Komisijos 2006 m. metinėje pažangos ataskaitoje, kurioje raginama kurti naują Komisijos ir valstybių narių partnerystę, padėsiančią susidoroti su visuotiniais sunkumais, sukurti daugiau ir geresnių darbo vietų²⁶.
- Galiausiai reikia pažymėti, kad tinkamai valdoma **ekonominė migracija** turėtų būti laikoma viena svarbiausių vertybių, stiprinančių ekonominę ir socialinę Europos plėtrą ir ES įmonių konkurencingumą. Atsižvelgiant į tikėtiną demografinį nuosmukį ir prognozuojamą užimtumo lygio mažėjimą, valdoma migracija yra nepaprastai svarbi papildoma priemonė, galinti padėti patenkinti darbo rinkos poreikius ir užtikrinti darnų ekonomikos augimą.
- Todėl vadovaujantis Bendrijos Lisabonos programa ir naujosiomis užimtumo gairėmis (2005–2008 m.) reikia laikytis **labiau integruoto požiūrio**, nes būtent jis gali padėti visokeriopai plėtoti judumą – ne tik kaip užimtumo priemonę, bet kaip priemonę, skatinančią asmeninį žmonių tobulėjimą žvelgiant iš visą gyvenimą trunkančio mokymosi perspektyvos.

²⁵ „Elektroninių įgūdžių Europoje pasiūla ir paklausa“, „RAND Europe“, 2005 m. rugsėjo mėn.

²⁶ Komisijos komunikatas pavasario Europos Vadovų Tarybai „Metas judėti sparčiau“, COM(2006)30 galutinis.